

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iosephi Mariae Svaresii, Episcopi Vasionensis, Praenestes
Antiqvae Libri Dvo**

Suarès, Joseph Marie

Romae, 1655

De conditore Praenestes. 2

urn:nbn:de:hbz:466:1-11894

Macrob. lib. 1.
Sat. cap. 7.

Liu. lib. 1.

Plin. lib. 3, c. 6.

feſi; & cum his Euander: qui coniunctis viribus expulere Siculos, atque oppida in hoſtico condidere. Reges his præſuiſſe memorantur Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, & Latinus: a quo (cum Græci ab Hercule in Hispaniam tendente dimiſſi, mox Aeneas, atque Troiani ſeſe illis admicuiſſent) Latinorum omnes uſurpauere nomen, & vniuerſa regio exinde Latium appellatur. Atque hoc quidem Latium vetus ad Circeium uſque montem a Tiberi flumine protendebatur. Eiusque fines ab Occaſu, Tiberis: a Meridie, inferum mare: Anio, Sabini, & Aequi a Septemtrionibus: ab Ortu Volſci, & Rutuli concludebant. Nobiliſſima & princeps ciuitas Alba in eo extructa triginta Coloniaram parens. Veteri Latio mox nouum acceſſit, adiunctis Hernicis, Volſcis, Aequis, & Auſonibus, Latino nomine ad Lirim uſque prolato. Adeo uero creuit inteſtino damno, ut cum primum ſeruitutem profiteri viſa eſt hæc regio, tunc potiſſimum fuerit dominata; & a Romanis colonis ſuis domita, non tantum prima Italiae prouincia, ſed etiam totius terrarum orbis uirtute atque armis domiti princeps euasit, & adhuc diuina prouidentia, quemadmodum Proſper noſtras cecinit,

— *Plusquam poſſederat armis
Religione tenet.*

De Conditore Præneſtes.

CAPVT II.

IN ea igitur regione Præneſte ſitum eſt, oppidum ut antiquiſſimum ſic & celeberrimum: cuius initia poeticis decora fabulis magis, quam incorruptis rerum geſtarum monumentis prodita

dita si commemorem, nullus, ut opinor, mihi vitio vertet; quando hæc venia datur antiquitati, ut miscendo humana diuinis, primordia urbium augustiora faciat. Et vero illi tempori, quod iure *μυθικόν*, seu fabulosum Varro dixit, velut infantiae orbis adeo fuit illudum, excogitatis arte summa commentis, ut Theologiam & Philosophiam, architectonicas rerum publicarum scientias, non alia ratione Græci, & qui ab his acceperunt Romani, sicut Aegyptij olim sub Hieroglyphicis, quam sub fabularum inuolucro tradiderint: quibus ipsam quoque historiam, hoc est, veritatis lucem ita obfuscarunt, ut eam ex Hippocrenes lacunis haurire necesse sit. Conditorem Prænestes Virgilius quidem nobis hisce versibus indicat, auxiliarios Turni recensens.

*Nec Prænestinae fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia Regem,
Inuentumque focus omnis quem credidit ætas,
Cæculus; hunc Legio late comitatur agrestis.
Quique altum Præneste viri, quique arua Gabinae
Iunonis, gelidumque Anienem, & roscida riuis
Hernica saxa colunt, quos diues Anagnia pascit,
Quos Amasene pater: non illis omnibus arma,
Nec clypei, currusque sonant; pars maxima glandes
Liuentis plumbi spargit, pars spicula gestat
Bina manu, fuluosque lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti, vestigia nuda sinistri
Instituere pedes, crudus regit altera pero.*

Quibus versibus poeta Cæculi ditionem, militem, habitum, atque arma describit pereleganter. Pompeius quoque Festus tradit a Cæculo conditum Præneste, unde putant Cæcilius ortos, quorum nobilis erat familia apud Romanos; quamuis alij appellatos eos dicant a Cæcade Troiano Aeneæ comite. Legerant

A 2 ambo

Liudib. r.

Plutarch. in
Theseo.

Lib. 7. Æneid.

Sigon. de Antiq.
nomm. Rom.

ambo Prænestinos libros, qui sonabant a Cæculo ædificatum Præneſte, ſicut auctor eſt Solinus. Nam Zenodotus eodem Solino teſte ab Vlyſſis nepote Præneſte conditum dictumque prodidit: quod & Martianus Capella refert: licet alij velint Cæculum conditorem, quem pignus aſſerunt fuiſſe flammaram, ſive, vt Solinus ait, *quem iuxta ignes fortuito (ſive fortuitos) inuenerunt ut fama eſt Digitiorum (ſive Digitorum) ſorores*. Delrio quidem Lares a Præneſtinis Digitios dictos opinatur, quod Dactyli Græcis dicerentur, quia vel viam quaſi digito viatoribus commonſtrabant, vel eo protenſo ſculpebantur. At Grotius Digitos putat eſſe *Δακτύλους Ἰδαίους*, de quibus Cicero ait: *Tertius ex Idæis Dactylis: ſeu Digitis*, vt in veteribus libris ſcriptum obſeruarunt eruditiffimi Viri. Arnobius eoſdem exiſtimat Lares, Curetas, Samothracios Indigetes, quoſque Græci Idæos Dactylos nominant. Proponam locum, vt Salmaſius e bibliothecæ Regiæ exemplari legit: *In diuerſis Nigidius ſcriptis modo tectorum domuum que cuſtodes, modo Curetas illos, qui occultaſſe perhibentur Iouis aribus aliquando vagitum, modo Digitos Samothracios, quos quinque indicant Græci Idæos Dactylos nuncupari. tum in calce libri eiufdem. Aut Curetas pro Laribus inuocare, quos Digitos Samothracios pars veſtrorum aſſeuerat auctorum*. Idem tamen Salmaſius in Solino non *Digitiorum*, ſed *Icidiorum* ſorores ſcribendum cenſet, cum Lares *ἰκιδίους & κατικιδίους* Deſſe e gloſſis, & Priſciano; quin & Curetas, atque Corybantas e Colloquijs Græco-Latinis appellatos obſeruarit. Et Icidios hoſce ſeu Lares, quorum ſorores iuxta focos fortuitos inuenerunt Cæculum, putat eſſe Diuos fratres, quorum Seruius meminit. Seruius tamen horum Diuorum ſororem vnicam Cæculi parentem non inuentricem memorat: vnde viri docti pace dixerim

Cap. 8. Polyhiſt.

Lib. 6. de Nupt. Philol.

Grotius.

Delrio in Hercule Octav. p. 374.

Not. in Cap.

Lib. de Natur. Deor. Lib. 3.

Flin. l. 36. c. vlt.

p. 114. ab. 1002. 1102. 11102.

odm

s

A

xerim

xerim nimis violentam, & putidam esse hanc emenda-
 tionem. Operapretium est adscribere quæ Seruius ipse
 in commentarijs ad Virgilium profert. Præneste Pon-
 tifices erant & Diij indigetes, sicut etiam Romæ. Erant
 etiam duo fratres, qui Diui appellabantur. Horum
 soror dum ad focum sederet, defiliens scintilla eius ute-
 rum percussit, inde dicitur concepisse; postea enixa pue-
 rum iuxta templum Iouis abiecit, quem Virgines aqua-
 tum euntes iuxta ignem inuentum sustulerunt, qui haud
 longe a fonte erat, unde Vulcani dictus est filius. Cæcu-
 lus autem ideo, quia oculis minoribus fuit, quam rem
 frequenter efficit sumus. Hic postquam diu latrocinatus
 est, collecta multitudine Prænestinam ciuitatem in mon-
 tibus condidit: & cum ad ludos inuissset vicinos popu-
 los, cœpit eos hortari ut secum habitarent, & pro gloria
 iactare se filium esse Vulcani. Quod cum illi non cre-
 derent, inuocato Vulcano ut eum filium comprobaret,
 omnis illius multitudinis cœtus est flamma circumdatus:
 quo factò commoti omnes simul habitauerunt, & Vul-
 cani filium esse crediderunt. Mihi idem videtur quod
 Cluuerio, fratres illos Digitos appellatos: & apud So-
 linum legerim, quem apud ignes fortuito inuenerunt,
 ut fama est, Digitorum a sorore editum. Seruio con-
 sonat Ioannes Boccacius, nisi quod fauillam casu in
 gremium Amatæ forsan sororis Dauni Regis Ardeæ
 vult euolasse, atque Cæculum dictum ob lippitudinem
 oculorum; & fulmen a Vulcano missum, quo exusti, &
 perempti fuerint illi obloquentes. censet etiam illum
 proprio nomine Prænestem nuncupatum. Sed Præne-
 stem, quem alij conditorem Prænestis autumant, au-
 ctore Zenodoto Trœzenio (qui Dionysio teste Vm-
 bricæ gētis historiam scripsit, quamquam Suidas alium
 referat Zenodotum Ephesium natione Alexandri-
 num, qui Romæ vixerit) hunc inquam Prænestem

Pag. 627. in
Lib. 7. Ængid. V

na. ad. I

ad. I

Biblioth. Bodl.
Jug. 12. 10. 11

Jug. 12. 10. 11

Ital. Antiq. 1. 3.

na. ad. I

Lib. 12. c. 77. D.
General. Deor.
& Reu. Ital.

Lib. 7.

ad. I

idm O

A 3 seu

seu Prænestum Vlyssis nepotem, Latinique filium
 vocant Solinus, Capella, & Stephanus, seu potius eius
 Epitomastes Hermolaus: ita vt Vlysses e Circe Lati-
 num Regem Laurentum, ille Prænesten & Lauiniam
 ex Amata susceperit. Sunt qui Latinum Fauni, &
 Maricæ filium fabulantur, vti Dionysius, & Virgilius:
 alij Fauni filia ex Hercule prognatum tradunt sicuti
 Iustinus Pompeij Trogi breuiator. Parentes Latino
 Solem, atque Circen attribuit Bartholinus. Vt vt sit
 ab hoc Prænesto oppidum extructum accepisse quo-
 que nomen prædicant. Tertia opinio est Plutarchi:
 qui postquam egit de Hegestrato Ephesio, subdit,
 Telegonum Vlyssis, & Circes filium ad perquirendum
 parentem missum, urbem vt ibi conderet monitū fuisse
 vbi videret agricolas gestare coronas, atque choreas
 ducere: Is cum venisset in quemdam Italiæ locum
 intuens rusticos ilicis ramis redimitos ædificauit vr-
 bem, ab euentu Prænestum nominans, quam Romani
 voce detorta Prænestum vocant, idque tradit ex Ari-
 stotelis Iralicorum tertio. Hinc Richardus Bartholinus
 Prænestem vocat Fatidicam Aëæi hospitis urbem: Id
 est. Telegoni, quem Propertius etiam Aëæum nomi-
 nat. Cluuerius demum, cum Præneste Græcam esse
 urbem antiquissimi auctores tradiderint, alijq; etiam
 Telegonum, alij Prænestum Latini filium origini eius
 admiscuerint, haud perinde dubijs hinc argumentis
 colligit, hanc quoque cum reliquis prisca Latij oppi-
 dis a primis Latinis, siue Pelasgis, atque Aborigini-
 bus duce Euandro vel de nouo conditam, vel pulsis
 inde primis cultoribus Siculis occupatam fuisse. quo-
 rum hoc haud obscure innuit Virgilius, qui quamuis
 in Turni acie fingat Prænestis conditorem Cæculum,
 tamen Euandrum postea introducit filium suum, quem
 in auxilium Aeneæ mittebat sic adfantem:

O mibi

V. Πραγμ. 505.

Lib. 1. An.

Lib. 43.

Lib. 1. Auftriad.
& ibi Spiegel.

Parallel. cap. vlt.

L. 1. Auftriad.

Lib. 3. Ital. An-
tiq. pag. 953.

Lib. 7.

Lib. 8.

O mihi præteritos referat si Iupiter annos,
 Qualis eram cum primam aciem Præneste sub ipsa
 Straui, scutorumque incendi victor aceruos,
 Et Regem hac Herilum dextra sub Tartara misi,
 Nascenti cui tres animas Feronia mater
 (Horrendum dictu) dederat, terna arma mouenda,
 Ter letho sternendus erat; cui tunc tamen omnes
 Abstulit hæc animas dextra, & totidem exiit armis;
 Non ego nunc dulci amplexu diuellerer unquam
 Nate tuo.

Herilus iste Feroniæ (quæ Nympha Campaniæ, & Libertorum Dea erat) filius fuisse videtur vel rex, vel dux quidam Siculorum, qui Latinis ingruentibus Præneste tuebatur. Plautus Præneste numerans inter Barbaricas vrbes fulcit non parum coniecturam Cluuerij. Tanta igitur huius vrbis antiquitas est, vt quæ annis amplius *CICERO* ante IESVM CHRISTVM natum condita sit. vnde & a Liuiο numeratur inter alios prisca Latij populos. Prudenter equidem ac tempestiue obseruat Seruius, licet multi de vrribus Italiciis, atque totius orbis plenissime scripserint, apud omnes tamen, si diligenter aduertatur, de auctoribus conditarum vrbiū diffensionem inueniri; adeo vt ne Vrbs quidem Romæ origo possit agnosci. Si igitur tantæ ciuitatis certa ratio non apparet, non mirum est si in aliarum opinione dubitatur: vnde nec historicos, neque commentatores varia dicentes imperitiæ condemnare debemus. Nam antiquitas ipsa creauit errorem, & plerique fundant, plerique augent, & ad se transferunt nomina; quam rem etiam non paruum errorem asserre manifestum est. Latinum regem Laurentum conditorem Prænestis canit Facius de Vbertis, seu potius Coloniae ductorem, vt inferius patebit.

De

Captiu. Sc. 2.
act. 4.

Lib. 2.

In Supraf. lo-
cum Virgilij.